

**CONCLUZII ȘI PRIORITĂȚI COMUNE
ale Parlamentului, Guvernului, societății civile și partenerilor de dezvoltare
(în baza dezbaterilor din cadrul Conferinței Anuale “Cooperare dintre Parlament și
societatea civilă”, 4-5 iulie 2016)**

Parlamentul Republicii Moldova, în parteneriat cu Consiliul Național al ONG-urilor, Guvernul Republicii Moldova și partenerii de dezvoltare, a desfășurat a VII-a ediție a *Conferinței anuale „Cooperarea dintre Parlament și Societatea Civilă”*. Evenimentul a avut loc pe parcursul a două zile consecutiv (4-5 iulie 2016).

Agenda primei zile a evenimentului a cuprins 4 ateliere de lucru cu următoarele tematici:

- Mecanisme de cooperare între Parlament, Guvern și societatea civilă: Concepția de Colaborare dintre Parlament și societatea civilă, CNP;
- Implementarea și continuitatea Strategiei de Dezvoltare a Societății Civile;
- Rolul societății civile în procesul de implementare și monitorizare a Acordului de Asociere RM-UE;
- Cooperarea pentru eficientizarea procesului de dezvoltare a Republicii Moldova.

Cea de-a doua zi a Conferinței s-a axat pe subiectele ce vizează *Transparența în procesul decizional al Parlamentului și Guvernului*, precum și *Stabilirea principiilor comune de cooperare între guvernare, societatea civilă și partenerii de dezvoltare*.

A se vedea [Agenda Conferinței anuale „Cooperarea dintre Parlament și Societatea Civilă”, 2016](#)

La eveniment au participat reprezentanți ai autorităților publice centrale, ambasadori, reprezentanți ai societății civile și ai partenerilor de dezvoltare, experți internaționali. A se vedea [Lista reprezentanților societății civile care au participat la eveniment](#)

Dezbaterile din cadrul Conferinței au vizat subiecte precum: implicarea societății civile în elaborarea și monitorizarea implementării politicilor publice, modificarea și completarea legislației, care să ofere sprijin pe termen lung și resurse publice pentru o societate civilă durabilă, sporirea transparenței decizionale și implicarea mai activă a cetățenilor în procesul decizional, identificarea platformelor comune de dialog și cooperare etc. Astfel, au fost elaborate un set de concluzii și recomandări importante pentru îmbunătățirea și asigurarea unui proces de cooperare eficient, durabil și cu impact semnificativ asupra societății.

Atelierul I: Mecanisme de cooperare între Parlament, Guvern și societatea civilă

În cadrul Conferinței Anuale au fost evidențiate și argumentate mai multe opțiuni de cooperare între Parlament, Guvern și societatea civilă:

- **Opțiunea relansării CNP la Guvern.** În contextul prevederilor Rezoluției Forului ONG, ediția VIII, Consiliul ONG susține prima opțiune, prin care CNP urmează a fi relansat cu mandat pentru activitatea Guvernului; iar în relație cu Parlamentul, implicarea organizațiilor societății civile să aibă loc în baza prevederilor Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă.
A se vedea [Nota de poziție a Consiliului ONG](#)
- **CNP trilateral sau câte un CNP la Parlament și Guvern.** Această opțiune a fost argumentată de către Grupul de lucru trilateral, constituit la ședința trilaterală Parlament, Guvern și Societatea Civilă, din 27 aprilie 2016. Scopul Grupului de lucru trilateral a fost identificarea unui instrument relevant și eficient pentru ONG-urile de la nivel local până la nivel național în dialogul lor cu Parlamentul, Guvernul și Autoritățile Locale. *A se vedea [Propuneri pentru eficientizarea colaborării dintre societatea civilă și autoritățile publice](#)*
- **Fără CNP.** Un grup de ONG-uri au argumentat această opțiune, menționând alte aspecte și modalități de cooperare între Parlament, Guvern și societatea civilă, fără ca acest proces să fie instituționalizat. *A se vedea [OPINIE despre participarea efectivă a societății civile în procesul de luare a deciziilor](#)*

Atelierul II: Implementarea și continuitatea Strategiei de Dezvoltare a Societății Civile

Implementarea Strategiei de Dezvoltare a Societății Civile (2012-2015) a fost evaluată și monitorizată de către diverși constituenți. În cadrul **Forumului ONG, ediția VIII**, din noiembrie 2015, au fost enunțate constatări și formulate solicitări care vizează implementarea SDSC. De asemenea, în **Raportului de evaluare** a implementării Strategiei de Dezvoltare a Societății Civile (2012-2015)¹ sunt enumerate recomandări privind documentul și implementarea acestuia. Procesul de monitorizare sistematică a SDSC, realizat de către Consiliul ONG, rapoartele privind implementarea SDSC, precum și discuțiile din **Atelierului II** în cadrul Conferinței Anuale “Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă” au evidențiat următoarele recomandări:

- În baza inventarierii activităților realizate să fie actualizat Planul de Acțiuni al SDSC, pentru a atinge obiectivele strategiei.
- Oferirea asistenței, inclusiv financiare, din partea statului pentru eforturile de realizare a acțiunilor prevăzute în Planul de Acțiuni al SDSC.
- Instituirea unității de coordonare a progresului de realizare a acțiunilor prevăzute în Planul de Acțiuni al SDSC și a acțiunilor convenite în cadrul Conferinței Anuale Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă”. S-a stabilit că unitatea de coordonare ar trebui să aibă cel puțin 2 persoane angajate *full time* și cu fișe de post relevante.

---

¹ [Raport de evaluare a implementării Strategiei de Dezvoltare a Societății Civile \(2012-2015\)](#), autor Gh. Caraseni, aprilie 2016

La proiectul Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative² care să reglementeze **domeniul antreprenoriatului social în Republica Moldova**, este necesar să fie făcute următoarele modificări:

- Comisia Națională pentru Antreprenoriat Social nu trebuie să exercite funcția de atribuire și certificare a statutului de întreprindere socială și întreprindere socială de inserție. Statutul poate fi atribuit de către organul care înregistrează asociațiile obștești, fundațiile, instituțiile private, cooperativele de producție și societățile cu răspundere limitată. Atribuirea respectivă poate fi realizată adăugând în registru la denumirea organizației sintagma "întreprindere socială" sau "întreprindere socială de inserție", la prezentarea declarației pe proprie răspundere și verificarea prevederilor actului de constituire. Anual, întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție vor prezenta un raport financiar și de impact social.
- Termenul de acordare a statutului de întreprindere socială sau întreprindere socială de inserție pe o perioadă de 3 ani este nefondat, acesta se acordă pe perioadă nedeterminată, cu condiția respectării condițiilor de atribuire a statului și prezentării anuale a raportului financiar și de impact social.
- Proiectul de lege trebuie să stipuleze expres categoriile defavorizate ale populației care vor beneficia de angajare în cadrul întreprinderilor sociale de inserție.
- Proiectul de lege trebuie să stipuleze măsuri adiționale de suport direct și indirect din partea statului pentru întreprinderile sociale de inserție.
- **Modificarea legislației privind ocuparea forței de muncă – introducerea prevederilor privind susținerea angajatorilor ce angajează persoane cu dizabilități:**
  - Acoperirea cheltuielilor pentru accesibilizarea spațiilor și procurarea echipamentului necesar pentru adaptarea locurilor de muncă pentru persoane cu dizabilități;
  - Rambursarea cheltuielilor angajatorului pentru orele nelucrate de persoanele cu dizabilități, 8 ore plătite conform legii – 6 ore lucrate real = 2 ore acoperite de către stat;
  - Introducerea definiției "*perioada de testare (potrivire) la locul de muncă* – pentru o perioadă de maximum 5 zile nesalarizate, când o persoană din categoriile defavorizate este testată la locul de muncă pentru a observa dacă corespunde postului respectiv";
  - Introducerea noțiunii de *angajare asistată*, elaborarea și aprobarea regulamentului de funcționare la acest subiect.
- **Dezvoltarea unui program național de susținere a Antreprenoriatului Social:**
  - Oferirea granturilor mici pentru dezvoltarea activităților de Antreprenoriat Social;
  - Oferirea de credite cu rate mici de dobândă de către băncile comerciale;
  - Instruirea antreprenorilor începători la nivel regional;

---

² <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=3000>

- Atragerea fondurilor internaționale pentru dezvoltarea domeniului Antreprenoriatului Social;
- Promovarea Antreprenoriatului Social la nivel național, introducerea domeniului în curriculum pentru facultățile relevante;
- Modificarea legislației privind pensiile – oferirea posibilității de trecere de la pensiile plătite în baza defalcărilor la Fondul de Pensii.
- Susținerea ONG-urilor în procesul de inițiere activităților de Antreprenoriat Social.

Pentru a implementa cadrul legislativ și normativ și a realiza o infrastructură de voluntariat viabilă este necesar:

- **Asumarea leadership-ului de către autoritățile publice:**

- Crearea unui mecanism de coordonare și promovare a voluntariatului la nivel național prin care să fie desemnate **ministerele de resort responsabile de dezvoltarea diferitelor tipuri de voluntariat** (*de ex. MMPSF – voluntariatul vârstnicilor, MTS – voluntariatul sportiv și în rândul tinerilor, ME – voluntariatul susținut de angajator, Ministerul Educației – voluntariatul internațional, Ministerul Justiției – voluntariatul cultelor / religios etc.*) și o **structură națională responsabilă de coordonarea activității ministerelor de resort pe acest segment (Centrul Național de Voluntariat)** în cadrul căreia să funcționeze **Comisia de Certificare a Instituțiilor Gazdă a Activității de Voluntariat**;
- **Ajustarea Legii Voluntariatului pentru a include Centrul Național de Voluntariat și Comisia de Certificare a Instituțiilor Gazdă a Activității de Voluntariat**;
- **Asumarea oficială de responsabilități clare de către ministerele de resort și autorități publice locale (prin regulamente interne de funcționare)**, și anume: **a)** să elaboreze politici de dezvoltare a sectorului de voluntariat formal și neformal; **b)** să implementeze programe de dezvoltare a diverselor tipuri de voluntariat; **c)** să ofere consultanță; **d)** să colecteze date statistice pe voluntariatul formal; **e)** să facă cercetări și studii; **f)** să desfășoare campanii media de promovare; **g)** să se implice în organizarea evenimentelor de promovare a voluntariatului, în special cele prevăzute de **Legea voluntariatului și Strategia de Dezvoltare a Societății Civile**; **h)** să ofere susținere financiară pentru a crea și dezvolta programe de voluntariat pentru instituțiile gazdă a activității de voluntariat.

- **Recunoașterea națională a voluntariatului ca formă de muncă:**

- **Ajustarea cadrului normativ și legislativ conexe Legii Voluntariatului, în special Codul Muncii**, care: **a)** să soluționeze mărirea rambursării cheltuielilor voluntarilor prin ajustarea **art. 176 alineatul (2) din Codul Muncii** și prin **modificarea și completarea Regulamentului cu privire la delegarea salariilor entităților din Republica Moldova aprobat prin Hotărârea de Guvern Nr. 10 din 05 ianuarie 2012**; **b)** să recunoască forța de muncă voluntară formală; **c)** să includă formula / metoda de calcul a perioadei de voluntariat desfășurată în același domeniu cu specialitatea deținută recunoscută ca vechime în muncă; **d)** să instituie profesia de Coordonator de voluntari; **e)** să menționeze voluntariatul formal alături de munca salariată ori de câte ori e necesar; **f)** să adopte **proiectul de Hotărâre de Guvern**

privind Codul de Etică a Voluntarului și a Instituției Gazdă a Activității de Voluntariat din Republica Moldova;

- **Elaborarea și aprobarea de către Guvern a unui document de politici, și anume *conceptul de dezvoltare a voluntariatului ca formă de muncă* care: a) să contureze o poziție unică oficială privind modul de implicare formală a voluntarilor în și prin intermediul instituțiilor gazdă a activității de voluntariat; b) să minimalizeze diferențele care pot exista în modul în care sunt tratați și implicați voluntarii și angajații (sunt tratați la fel, li se cere aceeași calitate a muncii, sunt implicați prin ordinul / decizia / dispoziția / hotărârea conducătorului unității, se folosește un instrumentar aproape asemănător de management și înregistrare a activității – dosar personal, contract, fișă de post, carnet de voluntar, există o persoană responsabilă de managementul acestora etc.).**
- **Includerea voluntariatului printre prioritățile de dezvoltare națională:**
  - menționarea voluntariatului și a resurselor umane reprezentate de voluntari în toate documentele strategice ale autorităților publice centrale și locale;
  - finanțarea sectorului de voluntariat / cetățenie activă inclusiv prin intermediul partenerilor de dezvoltare.

Atelierul III: Implicarea ONG-urilor în implementarea și evaluarea Acordului de Asociere Republica Moldova - UE

La 2 ani de implementare a Acordului de Asociere (AA), este nevoie de o nouă paradigmă a procesului de asociere. Aceasta ar presupune schimbarea modului de referință – de la foi de parcurs la impactul acestui proces pentru cetățenii Moldovei, de la numărul de legi aprobate la numărul de schimbări pozitive pentru cetățeni.

Procesul și agenda de asociere trebuie asumată de autoritățile locale pentru cetățenii Moldovei. Procesul de asociere trebuie să fie mult mai descentralizat, fapt ce presupune împuternicirea și implicarea celor din regiunile rurale.

În cadrul atelierului au fost evidențiate următoarele **propuneri pentru autorități:**

- Procesul de elaborare și adoptare a legislației, care reies din angajamentele de asociere trebuie să fie mult mai previzibile. În acest sens Parlamentul și Guvernul/ ministerele trebuie să facă public planuri legislative detaliate (perioada de elaborare, perioada de consultare, perioada de adoptare etc.), astfel încât organizațiile interesate să poată participa la fiecare etapă a acestui proces.
- Noua Agendă de Asociere (noul Plan de Acțiuni) trebuie să cuprindă mai puține priorități sau mai puține acțiuni, dar acestea să fie mult mai ambițioase.
- Cadrul instituțional de implementare și coordonare a prevederilor AA trebuie regândit pentru a asigura un proces predictibil și clar. Comisiile Guvernamentale și Parlamentare pentru Integrare Europeană au un mandat mult prea mare în acest proces.

- Parlamentul trebuie să își asume un rol de control mult mai amplu de implementare a legilor. Acest lucru ar putea avea loc prin intermediul comisiilor parlamentare de profil. În acest sens, ar putea fi agreat un calendar previzibil de audieri publice. Reprezentanții ONG-urilor pentru fiecare sector relevant ar putea să intervină cu rapoarte de alternativă pentru a oferi mai multe puncte de vedere în acest sens.
- Activitatea Comitetului Parlamentar de Asociere MD-EU trebuie să fie mai transparentă și previzibilă. Aceasta ar presupune: (1) publicarea agendei discuțiilor din timp, (2) posibilitatea ONG-urilor de a expedia opinii față de subiectele discutate, (3) invitarea reprezentanților ONG în calitate de raportori, cu intervenții în cadrul ședințelor Comitetului.

În ceea ce privește **angajamente din partea ONG-urilor**, au fost enunțate următoarele:

- Autogovernare și mobilizare pentru a reacționa mai rapid și eficient la solicitările decidenților legate de procesul de asociere. Acest lucru ar presupune și eventuala adoptare a unui cod de etică pentru a reglementa mai clar cazurile în care ONG-urile au opinii divergente față de același subiect.
- Realizarea analizelor de impact pe sectoarele-cheie din prisma Acordului de Asociere; acestea ar putea servi drept rapoarte de alternativă.
- ONG-urile vor depune un efort mai consistent de informare și mobilizare a comunităților (în special a celor rurale) pentru informarea și implicarea acestora în procesul de implementare și apreciere a rezultatelor de implementare a prevederilor AA.
- Îmbunătățirea modului de organizare a Platformei Societății Civile RM-EU, pentru a permite mai multor organizații din Moldova să își expună poziția față de procesul de implementare a AA.

Atelierul IV: Cooperarea pentru eficientizarea procesului de dezvoltare a Republicii Moldova

În cadrul Conferinței Anuale au fost evidențiate câteva domenii prioritare pentru eficientizarea procesului de dezvoltare, conform Obiectivului Global nr. 17 (Parteneriate pentru realizarea obiectivelor) din *Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030* și conform principiilor Parteneriatului OSC pentru Eficacitatea Dezvoltării (CPDE):

- **Asigurarea transparenței și eficienței resurselor alocate de către partenerii de dezvoltare.**

Este necesar de asigurat transparența în selectarea organizațiilor implementatoare și asigurarea continuității în activitatea proiectelor finanțate de partenerii de dezvoltare. De asemenea, Guvernul trebuie să-și îndeplinească obligațiunile asumate în cazurile unde există angajamente ale statului pentru continuarea finanțării activităților inițiate de ONG cu suportul financiar al partenerilor de dezvoltare.

Este necesar de asigurat transparența în stabilirea priorităților pentru finanțare, atât de Guvern, cât și de partenerii de dezvoltare. La stabilirea priorităților pentru finanțare

Guvernul trebuie să asigure un proces participativ al societății civile. Guvernul trebuie să pună un accent deosebit pe realizarea activităților ce reies din prioritățile *Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030*. Guvernul de comun cu partenerii de dezvoltare și societatea civilă trebuie să elaboreze indicatorii de monitorizare a celor 17 obiective globale de dezvoltare durabilă. Ulterior rolul ONG-urilor constă în promovarea realizării indicatorilor de către Guvern, cu asigurarea unui dialog constructiv și aliniat la rezultate.

Guvernul urmează să identifice instrumentele pentru colaborarea cu ONG-urile și partenerii de dezvoltare în procesul de identificare a priorităților pentru finanțare și monitorizarea eficienței resurselor alocate de partenerii pentru dezvoltare.

- **Evitarea substituirii ONG-urilor implementatoare de proiecte de către partenerii de dezvoltare.** Donatorii trebuie să evite cazurile de substituire a ONG-urilor care au implementat și implementează proiecte cost-eficiente și care au atins rezultate pozitive/durabile. ONG-urile au experiență acumulată pe parcursul implementării proiectelor și substituirea acestora de către organizații implementatoare internaționale produce costuri mai mari și dublare/fragmentare a activităților, care rezultă cu utilizare nerațională a resurselor. Substituirea ONG-urilor de către donatori care implementează proiecte finanțate de către parteneri externi diminuează rolul asociațiilor obștești ce urmăresc beneficiul public și limitează activitatea societății civile organizate.
- **Responsabilitatea pentru a face schimbări pozitive.** În R. Moldova cei mai mulți bani valorificați ca asistență nerambursabilă vin din UE, respectiv acești bani „nu cad din cer”, dar vin indirect și din impozitele unor cetățeni din România, Bulgaria sau altă țară în care există copii, persoane în etate și familii unde nu se câștigă suficient pentru o calitate suficient de bună a vieții. Partenerii de dialog ar trebui să demonstreze o atitudine mai responsabilă față de resursele care vin din afară, accentul trebuie să fie pus pe cost-eficiență. Partenerii de dialog trebuie să reevalueze atitudinea de facto față de valorile declarate: responsabilitate pentru mediu, rezultatele atinse în eradicarea sărăciei –versus cheltuielile pentru evenimente în locații de lux și cu exces de evenimente formale, coffe break, recepții etc. Monitorizarea permanentă și responsabilă a rezultatelor trebuie să fie o activitate uzuală pentru Guvern, partenerii de dezvoltare și pentru ONG-uri. Este nevoie de redus sau de întrerupt finanțările pentru proiectele care nu au atins rezultate durabile și/sau nu sunt cost-eficiente. Înainte, în timpul și după terminarea proiectelor organizațiile implementatoare trebuie să respecte principiul cetățeniei active, iar evaluările interne și tendința spre performanță trebuie să fie principii respectate de către Guvern, ONG-uri, dar și de partenerii de dezvoltare.